

**Vatana Se Baṅara Sa Jūjini
Vudu Ni Ta Lua**

1 ¹Ta kukutia Baṅara sa jūjini vudu ni ta lua, no pisipeta taba ka kuo ta rani. ²Vudu ni ta lua koroveta zareo gadoe ba nanaziae. Rupa sa sapini zira loka pūu, no Potae Baṅara sa galava ta kükūpae loka. ³No Baṅara sa lilio, sase iati gūi, “Ma me tavata,” no tavata sa me. ⁴No Baṅara sa ri tavata sa nōe, no sa kulani. Sinani gūi sa viliki rupa no tavata. ⁵Gūi sa külūni tavata “tava”, no rupa gūi sa külūni “kuse”. Sa beto la viluvilu na kuse, sa me marisasa – tūni tava kenaka.

⁶No Baṅara sa lilio napu, sase iati, “Ma kuo mülūkanae ma kolokolo sasiva nanaziae sipaza, ma viliki loka, se loka ma tavota ta kere nūni, zaka no soka se,” sase. No sa voto. ⁷Baṅara sa jūjini mülūkanae sa viliki loka, sa vote loka sa kuo soka no loka sa kuo zaka se. ⁸No gūi sa külūni mülūkanae iati “rani”. Sa beto la viluvilu na kuse, sa me marisasa – tūni vakerea tava.

⁹No Baṅara sa lilio napu, “Loka sa kuo ta sarajolea rani ma varaququni ta kōke nūni, se ma vinatao lua kava,” sase. No sa voto. ¹⁰Gūi sa külūni lua “vudu”, no loka sa kuo varaququni gūi sa külūni “tikava”. Baṅara sa ri zira peta gūi sa jūjini ka nōe, no gūi sa

kulani. ¹¹No gūi sa lilio napu, “Lua ma potoe me taba nanaziae dira zira peta vuvune, zira peta vuvune sa zare bosoe, no zira sa zare būlia se,” sase. No sa voto. ¹²Sasiva tūni, lua sa potoe me taba nanaziae peta vuvune, zira sa zare bosoe, no zira sa zare būlia dira. Baṅara sa ri zira peta gūi sa jūjini ka nōe, no gūi sa kulani. ¹³Sa beto la viluvilu na kuse, sa me marisasa – tūni vatului tava.

¹⁴Baṅara sa lilio napu, sase, “Mara kuo ta rani kavia peta mara tavata, mara viliki tava na kuse, no mara vatakabola zoe dira zira sada, kutia dira zira tava, zira gave, no zira sada ta lobaroe gave. ¹⁵Zira mara varara ta rani, mara vatavate vudu ni ta lua,” sase. No sa voto. ¹⁶Sasiva iati, Baṅara sa jūjini kere tavata pūu, kiku sa matani tava, no vokene sa matani kuse se. Gūi sa jūjini vile zira sisiriputu. ¹⁷Baṅara sa tūrū zira tavata iati ta rani se mara vatavate vudu ni ta lua, ¹⁸mara matani tava na kuse, mara viliki tavata no rupa. Gūi sa ri zira peta gūi sa jūjini ka nōe, no sa kulani. ¹⁹Sa beto la viluvilu na kuse, sa me marisasa – tūni vavatia tava.

²⁰Baṅara sa lilio napu, “Mara poda me ta loka taba nanaziae dira zira peta ka tu ta loka, no zira roroko mara poda ta mülūkanae,” sase. No

sa voto. ²¹Banara sa jüjini zira peta püpiu ka kuo ta loboro kolo, no taba nanaziae dira zira peta ka tu ta loka, no taba nanaziae dira zira roroko ka riri ta mülükanae se. Güi sa ri zira peta güi sa jüjini ka nöe, no güi sa kulani. ²²No güi sa manani zira, sa vötöni vini zira, “Zira peta ka tu ta loka mara saqi, mara zadava vataba, mara vapoda loka tikava, no zira roroko mara nokonokoro taba, mara zadava vile se,” sase. ²³Sa beto la viluvilu na kuse, sa me marisasa – tüni valimae tava.

²⁴Banara sa lilio napu, “Mara poqe le me ta lua taba nanaziae dira zira peta popora ka kapa, no taba nanaziae dira zira peta ka qaqara, ka piru, zira ka püu no zira ka vasiki se,” sase. No sa voto. ²⁵Banara sa jüjini taba nanaziae dira zira peta popora ka kapa, no taba nanaziae dira zira peta ka qaqara, ka piru, zira ka püu no zira ka vasiki se. Banara sa ri zira peta güi sa jüjini ka nöe, no sa kulani.

²⁶Banara sa lilio napu, “Sinani ra ma jüjini bose. Bose ma siva maka ra, ma siva nanaziaqu ra. Güi ma zare nae karaputa, ma matani zira kuate, zira roroko, zira peta popora ka kapa, no taba nanaziae dira zira peta ka qaqara, ka piru, zira ka püu no zira ka vasiki se,” sase. ²⁷Sasiva tüni, Banara sa jüjini bose, sa vasivani nüpü tani. Güi sa jüjini leke no qole, ²⁸no sa manani zirü, sa vötöni vini zirü, “Maburu vazadivi sua, se zira sukutui miburu mara kuo ta taba nüni ta vudu ni ta lua, no mara matani, mara gatetae vudu ni ta lua se. Ra ma vamajili raburu, maburu matani zira kuate, zira roroko, zira peta popora, no zira taba peta ka qaqara, ka piru, zira ka püu no zira ka vasiki se. ²⁹Ra ma make raburu taba nanaziae dira zira peta vuvune sa zare bosoe, no taba nanaziae dira zira vuqata, ma miburu petanigaki. ³⁰Ba zira taba peta popora, zira peta ka qaqara, zira peta

piru no zira roroko se, ra ma make zira taba nanaziae dira zira peta ka poto, ka tutu, ma dira petanigaki,” sase. No sa voto. ³¹No Banara sa ri pisipeta taba güi sa jüjini, no ka nöe vapuni to, no güi sa kula varuka. Sa beto la viluvilu na kuse, sa me marisasa – tüni vavonomoe tava.

2 ¹Sasiva iati vudu ni ta lua, rani, no pisipeta taba ka kuo ta loboro diru se, ka busi. ²Ta vavitui tava Banara sa vabusi zira peta güi sa jüjini, no ta tava nagüne güi sa zino ta nae jaju. ³No Banara sa manani no sa vatübü vavitui tava, bati ta tava nagüne güi sa vabusi jüjinia zira pisipeta taba ta lua no ta rani, no güi sa zino ta nae jaju.

⁴Sasiva tüni to kukutia vudu ni ta lua no pisipeta taba ka kuo ta rani se.

Baroe Ni Idini

Sada Bovoe Banara sa jüjini mana vudu ni ta lua no pisipeta taba ka kuo ta rani, ⁵sa ba kizao ka peta vuvune ta lua, koroveta toqolo meo ka püti ta lua, bati Bovoe Banara koroveta vameo miqa, no koroveta kuio bose ma zituni lua. ⁶Tuna koroveta meo miqa, ba kasuku sa poka me ta lua no sa vamuqiti vapuni vudu ni ta lua.

7 No Bovoe Baṅara sa gara lua, sa pobo, no sa jūjini lua kōke bōse leke. No gūi sa ṅasapua la ta zine bōse ṅasapuae tu, no bōse sa pale tu.

8 No Bovoe Baṅara sa jūjini kōke baroe ta vudu ni Idini, ta karepa sa pokae me kiku, no gūi sa tūrū ta ṅūni nagūne bōse gūi sa jūjini. ⁹Gūi sa vapoto me ta lua taba zira gazu ka doro nōe no sa zare būlia dira ka nōe ta gūkia. Ta lōboroe baroe sa kui vile gazui tu, no gazu vutinia nōe no roka se.

10 Kōke vuru sa kuo ta vudu ni Idini, sa vamuḡiti baroe; sa kisini sipa Idini, sa tavota vati. ¹¹Zitene vuru kenaka, vuru ni Pisoni, sa liḡiti vudu ni Havila. ¹²Ta ṅūni iati sa kui qolu nōenōe, no pupurāe gazu zira bōse ka vamajili, no zira katura malemale nōenōe sasiva ṅajala. ¹³Zitene vakerea vuru Qioni, sa liḡiti vudu ni Kusu. ¹⁴Vatului vuru Taḡirisi, ka vini, sa tae ta karepa sa pokae kiku ta vudu ni Asiria. Vavatia vuru, vuru ni Iuparetesi, ka vini.

15 Sinani Bovoe Baṅara sa kōpe la bōse gūi sa jūjini mana, no sa tūrū gūi ta baroe ni Idini, ma zituni baroe no ma ritūki se. ¹⁶Gūi sa kia nae tamana ta kui bōse, sase, “Re mo gūki vapuni būlia dira zira taba gazu ta baroe. ¹⁷Ba kōke to gazu vutinia nōe no roka, mana ko gūki būlia. Ba re ko gūki būlia tūni, re mo le to ta tava nagūne,” sase Baṅara.

18 Sinani Bovoe Baṅara sa pijo vile, “Kama nōeo bōse ma kuo veke tani. Ra ma jūjini mikini gūi kōke varatatavisi ma kuo vona gūi, ma varakitaki ta kui gūi,” sase. ¹⁹Sase tūni gūi, Bovoe Baṅara sa gara no sa pobo vile lua, sa jūjini vapuni taba nanaziae dira zira peta piru no zira peta popora ka kapa, no taba zira roroko, sa kōpe me zira ta kui bōse leke, ma gate ava zitene ma kūlūni zira. Sasiva tūni, zira peta taba ka pale tarazitonoe dira.

²⁰Gūi si, bōse sa taraziteneni vapuni tabae dira zira peta popora ka kapa, zira roroko no zira peta piru se. Ba kizao nito kōke ta zira sa gae ma vikikui vona no tavisi gūi.

21 Sinani Bovoe Baṅara sa vapūmu tivini bōse leke, no sada gūi sa pamu, Baṅara sa palekisini kōke puda raqaraqae, no sa kupinini zio ta ṅūni sa taqala. ²²Gūi sa jūjini kōke qole ta raqaraqae gūi sa pale ta kui leke, no sa kōpe me qole ta kui gūi. ²³No sase iati leke,

“Sinani to, iati kōke bōse sasiva nanaziaqu ra,

Pudae pudaqu ra, no zioe zioqu ra.

‘Qole’^a ra ma taraziteneni gūi,

Bati ka pale vajolo gūi ta kui leke,” sase.

²⁴Iati to zozoe se leke sa kisini tamae na tinae no sa kuo vakōke ta kui nae qole, se ziru muru kōke to.

²⁵Ziru kuru sosole vatokere, ba kama mamaqatae diru.

Vavakioto Ta Bōse

3 ¹No dole sa poro viloso varuka, sa tiani zira taba vile peta piru Bovoe Baṅara sa jūjini. No sase iati dole ta kui qole, “Avase, sa tuna Baṅara sa pijoni raburu, kasi miburu gūki būlia kōke gazu sa kuo ta baroe, sase, ba?”

2 Qole sa vatavule la ta kui dole, “Raru kuru majala gūki būlia dira zira gazu ka kuo ta baroe, ³ba kōke to gazu sa kuo ta lōboroe baroe, Baṅara sa pijo, ‘Kasi miburu gūki, kasi miburu tibe se, būlia gazu tūni. Ba sada raburu maburu gūki būlia gazu tūni, maburu le to,’ sa vini raru Baṅara,” sase.

4 Dole sa vatavule la ta kui qole, “Iati kama tunavo. Raburu kama le miburu. ⁵Baṅara sa pijo mana peta iati bati gūi sa vutini, ta sada raburu kaburu gūki būlia gazu iati, miburu nanana ma tadiki, ma tavata, no

^a 2:23 Ta lilio ni Iburu vuanāe lilio “qole” no lilio “leke” se sa vatana varaviru.

raburu maburu siva to zira banara, maburu vutini peta sa nöe no peta sa roka se,” sase.

6 Qole sa ri gazu iati sa doro nöe, no zira bülia ka vakulani mate bose, no sanöe gükia, no güi sa nanana sanöe varuka güi ma pale taroe. Sase tüni, güi sa pale kavia bülia, no sa güki tani. No kavia güi sa make nae leke, no güi sa güki vile. ⁷Sada ziru kuru güki sipa, da se diru nanana sa tadiki, no ziru kuru vutini kuru sosole. No ziru kuru töqö zira vurini gazu, kuru sapinini tininiduru.

8 Ta tarapurui vudu, ziru kuru gate qutuqutui Bovoe banara sada güi sa zolelalu ta baroe, no ziru kuru kopekani güi ta loboroe dira zira gazu. ⁹No Bovoe banara sa külü la leke, “Bi ko kui re ne?” sase.

10 Sase iati leke, “Ra ko gate qutuqutumumu re ta baroe. Ra ko zisi no ko kopekani namu, bati ra ko qola, ko sosole,” sase.

11 Sase iati banara, “Ade sa pijoni namu re ko sosole, ne? Avase, re ko güki bülia gazu ko vatübüni namu ra, ba?” sa vini.

12 Sase iati leke, “Qole re ko jüjini makani sa maka ra bülia, no ra ko güki,” sase.

13 Bovoe banara sa tanani qole, “Avase re ko jüjini peta iati, ne?” sase.

Qole sa vatavule la, “Sa nipisini maka dole ti se güi ra ko güki ne,” sase.

banara Sa Varatanaeni Zira Taratulu

14 Sinani sase iati Bovoe banara ta kui dole,

“Bati re ko jüjini peta iati, re mo lipulipu.

Ta loboroe dira zira peta qaqara taba,

Re to mo pale dano iati:

Pasi sinani re mo zautuni manamu ta lua,

Mo güki to lua tabasada.

¹⁵ Ra ma vini raburu qole maburu varakulikulia,

Zira sukutui güi no zira sukutumumu re mara varakanae tabasada.

Sukutu varasomae güi ma tuki müqü butumu re,

No re mo lobe vobe zikinidira,” sase.

16 No banara sa pijoni qole,

“Re mo pale taka sada ko taru,

Mo pale vara sada ko vapodo sua;

Ba namu sökö ma la ta kui namu leke,

No namu leke ma bovoeni namu,” sa vini.

17 No sase vile iati banara ta kui Adama,^b

“Re ko gate gübüni lilio ta namu qole,

No ko güki bülia gazu ra ko vatübüni namu.

Bati re ko zito peta iati, ra ma dönöni lua.

Re mo jaju vakaraputa ta navae namu tu güi

Bo pale ta lua petanigaki sa gae namu.

¹⁸ Mara poto me ta lua zira bubusu no sata lojo,

No re mo güki petanigaki piru sa kuo ta siniqa.

^b 3:17 Adama: zozoe ziteñe Adama ta lilio ni Iburu, “leke,” ka vini.

19 Re mo jaju vakaraputa, ma najileke
tininimu bo pale namu
petanigaki,
Pasina ta sada re mo vule napu la
ta lua,
Ta nūni ra ko jūjinini mana namu.
Bati ra ko jūjini mana namu ta lua
si,
No ma lua napu tininimu,” sase
Banara.

20 Adama sa tarazite^{ne}ni nae qole
Ivi,^c bati gūi sa tinaedira zira bose
taba ka pale tu. ²¹No Bovoe Banara
sa jūjini mikini Adama no nae qole
zira bobote kūpae peta popora, no sa
vaboboteni ziru.

**Banara Sa Sore Kisini Adama Na
Ivi Ta Baroe Ni Idini**

22 Sinani Bovoe Banara sase,
“Sinani bose sa pale taroe no vutini
se no sasiva to kōke ta zita. Kasi dia
vamōo gūi ma kajara la ma pidiki no
ma gūki vile būlia gazui tu, se gūi ma
tu taba sadasada,” sase. ²³Sase tūni
gūi, Bovoe Banara sa sore kisini la
bose ta vudu ni Idini, no sa vine gūi
ma la jaju ta lua nūni gūi sa bosea
mana me.

24 Banara sa sore patini la bose.
Ta karepa sa pokae me kiku ta baroe
ni Idini, gūi sa tūrū zira matizana
“serubimu,” ka vini, no kōke lato nava
sa qalae nako, sa sisolo ta tabae repa,
se ma side ka bose ma me vata^{na} ta
gazui tu.

Old Testament Selections
and
The New Testament
in
Babatana
Choiseul, Solomon Islands
©BSSP, 1998, 462P

ISBN 982 217 368 7

New Testament 1983, 2000
Shorter Bible 1998, 3000